

Idrotten vill och Barnkonventionen

1/ Idrotten vill

Riksidrottsförbundet har i "Idrotten vill" fastställt idrottens idéprogram, som går i linje med FN:s konvention om barnets rättigheter. Svensk idrott vill vara bäst i världen för alla på alla nivåer. Vi vill ständigt utvecklas och förbättras både till form och innehåll. I detta arbete är idrottens värdegrund viktig och särskilt barn och ungas rätt till delaktighet – att få vara med att bestämma och ta ansvar för verksamheten.

2/ Barnkonventionen

FN:s kommitté för barnets rättigheter rekommenderar alla länder som har antagit konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen) att göra barnkonsekvensanalyser inför samtliga beslut som rör barn. Sverige ratificerade barnkonventionen 1990, vilket innebär att Sverige har förbundit sig folkrättsligt att genomföra och förverkliga den. Varje människa under 18 år räknas som barn i Sverige. Barnkonventionen innehåller 54 artiklar som slår fast vilka rättigheter varje barn ska ha, varav fyra är särskilt vägledande för hur helheten ska tolkas.

Artikel 2

Barnets rätt till likvärdiga villkor slår fast att alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras. Barnkonventionen gäller för alla barn som befinner sig i ett land som har ratificerat den.

Artikel 3

Barnets bästa i främsta rummet anger att det är barnets bästa som ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet. Begreppet "barnets bästa" är konventionens grundpelare. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall.

Artikel 6

Barnets rätt till liv och utveckling säger att varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas. Artikel 6 handlar inte bara om barnets fysiska hälsa utan också om den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen.

Artikel 12

Barnets rätt att uttrycka sina åsikter handlar om barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

Barnets bästa?

Ett centralt begrepp i barnkonventionen och en central fråga i en barnkonsekvensanalys är om insatsen eller beslutet rör ett enskilt barn, barn i allmänhet eller en bestämd, särskilt definierad grupp av barn. Ett beslut kan ju påverka såväl en individ, en viss grupp barn som

alla barn i ett land. Det individuella barnets bästa kan också komma i konflikt med det bästa för ett kollektiv av barn. Här behöver vi belysa vilka beslut som kan komma att påverka en individ, alla barn i en ort eller i ett distrikt, eller vilka beslut som påverkar barn i allmänhet. Det som är det bästa för ett barn i en given situation är inte nödvändigtvis det bästa för ett annat barn. Det som gynnar en grupp barn kan missgynna en annan och så vidare. Det gäller alltså att finna sätt att hantera dessa olika perspektiv på såväl individ- som grupp-nivå med utgångspunkt i varje enskild situation.

Motsättningar i intressen

Det kan också finnas motsättningar mellan ett eller flera barns bästa och andra samhällsintressen. FN:s barnrättskommitté anser att artikel 3 och principen om barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. I situationer då barnets eller barnens bästa står i konflikt med vuxnas intressen är det barnets bästa som så gott som alltid ska ha företräde. "The best interest of the child shall be a primary consideration."

Även om FN:s barnrättskommitté menar att principen om barnets bästa ska väga mycket tungt så säger kommittén samtidigt att barnets intresse inte alltid kan väga tyngst. Det kan finnas situationer då andra intressen väger tyngre och därmed får företräde. Staterna måste ändå alltid försäkra sig om att barnets bästa har redovisats i beslutsprocessen. Om en sådan prövning har kommit fram till att andra intressen än barnets bästa väger tyngre ska den ansvarige beslutsfattaren kunna visa att barnets bästa har beaktats och redovisats i beslutsprocessen och vad som har legat till grund för prioriteringen. Dessutom måste beslutsfattaren kunna motivera varför ett annat intresse än barnets har fått ta över. Det är också av största vikt att barnets eller barnens egna åsikter och önskemål förs fram och dokumenteras.

Att tillvarata barnets bästa

Barn har en unik kunskap om sin egen situation och vi behöver lyssna på barn för att skapa förutsättningarna för deras delaktighet. Vi vuxna och professionella har ansvar för att underlätta detta. Barn kan betraktas som en svag grupp och har lite makt att påverka hur vi vuxna bygger samhället. Därför är det viktigt att vi är noggranna med att ge barn och ungdomar utrymme för att lämna synpunkter.

Barnperspektiv

Begreppet barnperspektiv innefattar både barnets egna perspektiv och ett perspektiv med barn i fokus. Barnperspektiv kan vara att uppmärksamma konsekvenserna för barn av olika beslut och att få bättre redskap och underlag inför förändringar. Det kan också vara att ta ställning för en svag eller underprivilegierad grupp i samhället och konsekvent verka för denna grupps intressen.

Principen om barnets rätt att komma till tals är enligt barn- konventionen underställd principen om barnets bästa, artikel 3. Bedömningen av vad som kan anses vara ett barns eller en grupp barns bästa ska alltid göras av vuxna som har ansvar för beslutet. Barnet ska inte lämnas ensamt med beslut, utan ett sådant ska alltid fattas i samråd med vuxna.

Följande förutsättningar bör finnas för att barnet ska kunna medverka:

- Barnet förstår syftet och målet med aktiviteten
- Barnet vet vem som beslutade om deras medverkan och varför
- Barnet har en meningsfull roll
- Barnet kan välja att vara med – eller välja att stå utanför – efter att ha fått aktiviteten beskriven

Genomtänkt samtal

Om man kommer fram till att det bästa sättet att beakta barnperspektiv är att tala med barn och unga, så måste det ske på ett genomtänkt och omsorgsfullt sätt. Möjligheten till inflytande väcker också förhoppningar hos de unga att det är möjligt för dem att påverka. Var därför tydlig med vilken form av påverkan det gäller. Man kan exempelvis vara delaktig i ett möte utan att kunna påverka. Man kan ha inflytande i form av att man får rösta. Eller så kan påverkan ske direkt utan någon speciell "struktur".